

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Tomáše Langáška, soudce JUDr. Filipa Dienstbiera a soudkyně zpravodajky Mgr. Veroniky Baroňové v právní věci žalobce: **V. P.**, proti žalovanému: **Magistrát hlavního města Prahy**, sídlem Mariánské náměstí 2/2, Praha 1, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 9. 2018, č. j. MHMP 1493439/2018, sp. zn. S-MHMP 1363121/2018, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 12. 2020, č. j. 16 A 4/2018 - 22,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **s e z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost žalobce **s e z a m í t á .**
- III. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Žalobou podanou dne 13. 12. 2018 k Městskému soudu v Praze se žalobce domáhal zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zrušeno prvostupňové rozhodnutí Úřadu městské části Praha 3 ze dne 8. 6. 2018, sp. zn. S UMCP3 017722/2017, ve věci přestupku proti občanskému soužití, a řízení bylo zastaveno. Vytýkaného přestupku (urážky žalobce) se dopustil obviněný S. V. Š., který na sněmu „Mladých zelených“ (dne 15. 1. 2017 v době okolo 18 hod.) prohlásil, že na žalobce přicházejí od aktivistek „Otevři oči“ stížnosti na sexuální obtěžování a se žalobcem o tom není rozumná řeč.

[2] V reakci na výzvu městského soudu k zaplacení soudního poplatku za podanou žalobu žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků. Uvedl, že jeho jediným příjmem je invalidní důchod, od 1. 3. 2018 je evidován jako uchazeč na úřadu práce, z důvodu zdravotních obtíží

nemůže příjem výrazně zvýšit (trpí dlouhodobou malnutricí, má předepsanou výživovou dietu a bylo u něj zjištěno závažné plicní onemocnění). K žádosti doložil vyplněné prohlášení o osobních, výdělkových a majetkových poměrech, v němž uvedl, že je finančně závislý na matce, pobírá invalidní důchod ve výši 6 550 Kč měsíčně, nemá osobní majetek větší hodnoty a měsíčně pravidelně hradí 6 060 Kč za nájem, 550 Kč za MHD a 478 Kč za telefon.

[3] Městský soud v záhlaví označeným usnesením přiznal žalobci částečné osvobození od soudních poplatků v rozsahu 4/5 (tj. ve výši 2 400 Kč) a vyzval jej k úhradě příslušné části poplatku ve výši 600 Kč. Poukázal na skutečnost, že žalobcovy majetkové poměry odůvodňují vyhovění žádosti o osvobození od soudních poplatků, avšak s odkazem na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2020, č. j. 2 As 10/2020 - 36 (ve věci téhož žalobce a rovněž ve věci přestupku proti občanskému soužití – urážky žalobce), je nutné zohlednit předmět řízení, kdy se žalobce i v nyní posuzované věci domáhal zrušení rozhodnutí o zastavení řízení o přestupku urážky na cti. Povaha sporu a množství soudních řízení vedených žalobcem tak dle městského soudu vyžadují regulativní zásah, který nevyloučí právo žalobce na přístup k soudu, avšak zároveň v případě neúspěchu vyvolaného soudního sporu zachová odpovědnostní složku na jeho bedrech.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[4] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti usnesení městského soudu kasační stížnost. Stěžovatel poukázal na závazky plynoucí z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, dle které je stát povinen zvláště intenzivně chránit lidskou důstojnost osob se zdravotním postižením a zajistit těmto osobám účinnou právní ochranu, včetně usnadnění jejich role v řízení. Uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek této povinnosti dle stěžovatele zjevně odporuje. Stěžovatel současně požádal Nejvyšší správní soud o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[5] Žalovaný práva vyjádřit se ke kasační stížnosti nevyužil.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[6] Stran naplnění podmínek řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud předně uvádí, že s ohledem na charakter napadeného procesního usnesení městského soudu netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost. Jak uvedl rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS: *„Stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě) či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností.“* Z týchž důvodů není třeba trvat ani na povinném zastoupení advokátem (tamtéž, bod [29]).

[7] Přestože zastoupení advokátem není v souzené věci obligatorní, stěžovatel o ustanovení zástupce požádal. Nejvyšší správní soud proto o tomto návrhu rozhodl.

[8] Podle § 35 odst. 10 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), se pro rozhodnutí o ustanovení zástupce vyžaduje kumulativní naplnění dvou podmínek, a to jednak splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, jednak nezbytná potřeba takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění druhé podmínky pro ustanovení zástupce, tedy jeho nezbytnost k ochraně stěžovatelových práv. Kasační stížnost má veškeré požadované náležitosti a je zřejmé, čeho se jí stěžovatel domáhá. Pokud jde o věc samu, jedná se o posouzení nikterak komplikované otázky, o které soud může rozhodnout na základě podané kasační stížnosti a podkladů

pokračování

obsažených v předloženém spisu, aniž by bylo třeba za tímto účelem stěžovateli ustanovovat zástupce. Za této situace proto Nejvyšší správní soud návrh na ustanovení zástupce zamítl (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2018, č. j. 5 As 79/2018 - 11, či ze dne 8. 11. 2018, č. j. 7 As 444/2018 - 21).

[9] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že není důvodná.

[10] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zcela osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.*

[11] V projednávaném případě městský soud nepřehlédl existující rozpor mezi výší příjmů a výdajů stěžovatele, přičemž v této souvislosti zohlednil relevantní skutečnost, že stěžovatel žije ve společné domácnosti s matkou, která se svými příjmy podílí na úhradě nájemného. Správně proto konstatoval, že majetkové poměry stěžovatele tak, jak byly soudu doloženy, odůvodňují stěžovatelovo osvobození od soudních poplatků. Městský soud však (s odkazem na dřívější usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 10/2020 - 36, ve věci téhož stěžovatele) přihlédl také k povaze vedeného sporu (a jeho předmětu), jakož i k množství dalších soudních řízení, která stěžovatel vede. Dospěl k závěru, že tyto skutečnosti nevyklučují právo stěžovatele domáhat se ochrany u soudu, avšak zároveň zachovávají (alespoň zčásti) odpovědnostní složku, kterou stěžovatel v souvislosti se zahájením a vedením soudního sporu ponese. Na základě zohlednění těchto konkurujících hledisek městský soud přiznal stěžovateli osvobození v rozsahu 4/5 (tj. ve výši 2 400 Kč) a uložil mu povinnost zaplatit soudní poplatek za podanou žalobu ve zbývajících částí (tj. 600 Kč).

[12] Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se závěrem městského soudu, že povaha řízení může být v konkrétním případě jedním z důvodů vedoucích k tomu, aby stěžovateli nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků zcela (k tomu viz citace již několikrát odkazovaného usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 10/2020 - 36, které řešilo osvobození stěžovatele od soudních poplatků v obdobné věci): „*Stěžovatel v projednávané věci navrhl zahájení řízení o přestupku proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, kterébo se měl obviněný dopustit tím, že mu slovně ublížil na cti. Jestliže stěžovatel v prvopočátku brojil proti zastavení příslušného přestupkového řízení (z důvodu neprokázání viny obviněnému), skutečně se nejedná o spor, kterýžto by stěžovatel vedl za účelem ochrany svých elementárních veřejných subjektivních práv (...). Nejvyšší správní soud proto neshledal důvod nezbytnosti projednání takové věci "za každou cenu", tedy bez (alespoň minimální) finanční spoluúčasti stěžovatele. Ačkoli ten je bezpochyby oprávněn takový soudní spor vést.*“

[13] V dané věci je naprosto legitimní argumentace městského soudu, že soudní poplatek představuje mechanismus, který stanovuje spoluzodpovědnost účastníka řízení (zde stěžovatele) za vedení sporu. V usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS, rozšířený senát Nejvyššího správního soudu konstatoval, že soudní poplatky jsou „*součástí soustavy poplatků (do ní ještě patří zejména poplatky správní a místní), jejichž základním rysem je zpoplatnění úkonů veřejné moci. Soudní poplatky mají tři základní funkce: fiskální (jejímž cílem je, aby ti, kdo se obraceli na soudy, přispěli k úhradě nákladů spojených s jejich činností), regulační (jejímž cílem je odradit podatele od svévolných, bezdůvodných anebo malicherných návrhů, které by soudy zbytečně zatěžovaly) a motivační (jež má působit tak, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti a účastníci právních vztahů řešili své spory mimosoudně)*“.

[14] Městský soud proto postupoval v souladu s rozhodovací praxí Nejvyššího správního soudu, pokud přihlédl k předmětu řízení a zohlednil, zda vedený spor má vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry, tj. zda se týká (byť i jen nepřímo) jeho majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Nejvyšší správní soud k tomu zároveň doplňuje, že osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti. Jeho smyslem je zajistit, aby nedostatek finančních prostředků nebránil v účinné soudní ochraně v případech, kdy tyto osoby mají důvod vést soudní spor, protože jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, či ze dne 29. 11. 2018, č. j. 7 As 407/2018 - 12).

[15] Závěry městského soudu nejsou v rozporu ani s mezinárodními závazky České republiky, na něž stěžovatel v kasační stížnosti poukázal. Česká republika je vázána Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením (publikovanou pod č. 10/2010 Sb. m. s.), k jejíž ratifikaci dal souhlas Parlament České republiky a která má v souladu s čl. 10 Ústavy České republiky aplikační přednost před zákonem. Tato úmluva v čl. 13 ukládá státu povinnost zajistit osobám se zdravotním postižením účinný přístup ke spravedlnosti, mimo jiné i prostřednictvím procedurálních úprav s cílem usnadnit jim účinné plnění jejich role jako přímých účastníků v soudních řízeních. Z toho vyplývá, že orgány veřejné moci jsou povinny při postupu vůči osobám se zdravotním postižením přihlížet k charakteru jejich postižení a toto přiměřeně kompenzovat v přístupu k nim (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2011, č. j. 6 Ads 130/2011 - 30, či ze dne 11. 12. 2014, č. j. 1 As 141/2014 - 28).

[16] V souzeném případě má však Nejvyšší správní soud za to, že poplatková povinnost ve výši 600 Kč nepředstavuje pro stěžovatele překážku, která by mu zabraňovala v přístupu k soudní ochraně. Alespoň částečně stanovená poplatková povinnost totiž nutí stěžovatele k (oprávněně požadovatelné) úvaze, zda vyvolání a vedení soudního řízení bylo v konkrétním případě z jeho strany míněno skutečně a vážně a zda je potřebné k ochraně jeho práv.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] Na základě výše uvedených skutečností Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. poslední věty zamítl.

[18] O nákladech řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobce (stěžovatel) neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec jeho obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení se mu tudíž nepřiznává.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. června 2021

JUDr. Tomáš Langášek
předseda senátu